

максимальні пенсії. Також необхідні економічні стимули для пізнішого виходу людей на пенсію. Існує необхідність створення нових фінансових інструментів, що забезпечуватимуть доходність пенсійних активів.

Список використаних джерел:

1. Батченко Л. Розвиток реформованої пенсійної системи України. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 6. С. 188.
2. Гнибіденко І. Пенсійна реформа в Україні: стан, проблеми, перспективи. *Економіка України*. 2007. № 4. С. 4.
3. МакТаггарт Г. Соціальне страхування та пенсійна реформа. *Людина і праця*. 2004. № 7. С. 10.
4. Мельничук В. Тенденції розвитку пенсійної системи України. *Фінанси України*. 2010. № 4. С. 66.
5. Скрипник А. Фінансові ризики в контексті пенсійної реформи. *Фінанси України*. 2007. № 2. С. 138.
6. Терещенко Г. Проблеми розвитку недержавного пенсійного страхування в Україні. *Фінанси України*. 2008. № 12. С. 76.
7. Про загальнообов'язкове пенсійне страхування: Закон України редакція від 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
8. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України від 13.12.2018 № 2648-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.

Ольшевська Віра Петрівна

Начальник відділу «Ківерцівське бюро правової допомоги»

Луцького місцевого центру з надання безоплатної

вторинної правової допомоги

nikusi4kaolh@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ СТРАХУВАННЯМ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Соціальне страхування на випадок безробіття є одним з інструментів соціальної політики держави, оскільки передбачає підтримку найбільш активних працездатних громадян у випадку втрати роботи з незалежних від них причин. Реалізацію соціального страхування на випадок безробіття в Україні здійснює Фонд загальнообов'язкового державного

соціального страхування України на випадок безробіття, діяльність якого спрямована на вирішення проблем, що виникають на ринку праці.

Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття функціонує із 2001 р. і є правонаступником Державного фонду сприяння зайнятості. Діяльність фонду спрямована на організацію соціального страхування на випадок безробіття, зокрема: акумуляцію фінансових ресурсів, виплату матеріального забезпечення та надання соціальних послуг застрахованим особам та іншим громадянам, які мають на це право [1, с. 95].

Діяльність фонду регулюється чинним законодавством України, зокрема законами «Про зайнятість населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [2] та статутом фонду. фонд не може провадити будь-яку діяльність, окрім діяльності, передбаченої законом та статутом. Кошти фонду не включаються до складу Державного бюджету України. Управління фондом здійснюється на паритетній основі державою, представниками застрахованих осіб і роботодавців [2].

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття створюється для управління страхуванням на випадок безробіття, акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг, здійснення інших функцій згідно із цим Законом і статутом Фонду. Він є цільовим централізованим страховим фондом, некомерційною самоврядною організацією [2].

Отже, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття є публічним фондом, який створено державою з метою управління у сфері страхування на випадок безробіття, адміністрування страхових внесків, контролю за їх використанням, призначення та виплати матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, виконання інших функцій, передбачених чинним законодавством [6, с. 294]. Законодавством передбачено такі

напрями діяльності фонду, як: управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття; акумуляція надходжень від сплати єдиного внеску, фінансових санкцій відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»; контроль за надходженням коштів до бюджету фонду; контроль за використанням коштів; виплата матеріального забезпечення та надання соціальних послуг.

До основних функцій фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття належать: виплата матеріального забезпечення та надання соціальних послуг, здійснення заходів, в тому числі профілактичних, спрямованих на запобігання настанню страхових випадків; здійснення заходів, спрямованих на раціональне використання фінансових ресурсів та забезпечення фінансової стабільності фонду; контроль за надходженням та витрачанням коштів бюджету фонду; складання звітності про результати діяльності фонду та представлення його Кабінету Міністрів України; інформування застрахованих осіб про результати роботи фонду через засоби масової інформації.

Статтею 10 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» передбачено, що управління Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття здійснюють на рівноцінній основі держава, представники застрахованих осіб і роботодавці [1].

Важливу роль в управлінні діяльністю фонду відіграє правління, до складу якого входять по 5 представників від держави, застрахованих осіб та роботодавців. Члени правління виконують свої обов'язки на громадських засадах. Представники від держави призначаються Кабінетом Міністрів України. Представники застрахованих осіб і роботодавців делегуються всеукраїнськими об'єднаннями профспілок та всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців.

Правління фонду наділене такими повноваженнями: розроблення стратегічних та оперативних завдань фонду; обрання голови правління та

його заступників; затвердження статуту фонду; розгляд та затвердження бюджету Фонду; розгляд звіту про виконання бюджету фонду; розроблення пропозицій стосовно розміру частини єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що надходить у сферу страхування на випадок безробіття. Правління фонду очолює голова, який обирається з членів правління строком на два роки по чергово від представників кожної сторони.

Крім правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, управління його діяльністю здійснює виконавча дирекція та її робочі органи. Функції виконавчої дирекції покладаються на Державний центр зайнятості, а її робочих органів – на центр зайнятості Автономної Республіки Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські, районні, міжрайонні, міські та районні в містах центри зайнятості.

До обов'язків виконавчої дирекції належать: здійснення оперативного розпорядження фінансовими ресурсами в межах затвердженого бюджету фонду; забезпечення цільового використання грошових коштів фонду; виплата передбачених законодавством видів матеріального забезпечення та надання соціальних послуг; сприяння та контроль за здійсненням профілактичних заходів, які спрямовані на недопущення страхових випадків; контроль за здійсненням витрат, що пов'язані із страхуванням на випадок безробіття; проведення розслідувань страхових випадків та законності виплати матеріального забезпечення; представлення інтересів фонду в судових і правоохоронних органах, у взаємовідносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, іншими установами у питаннях соціального захисту; забезпечення членів правління фонду та органу державного нагляду у сфері страхування на випадок безробіття достовірною інформацією про діяльність фонду та його органів управління [3, с. 291].

Таким чином, діяльність фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття спрямована на комплексне застосування інструментів сприяння зайнятості населення. У сучасних умовах пріоритетним завданням фонду є забезпечення індивідуального

підходу до кожної людини, надання якісних соціальних послуг, які стимулюватимуть безробітних громадян до активного пошуку роботи – працевлаштування за наймом або заняття підприємницькою діяльністю особисто.

Нині актуальним питанням для дослідження вітчизняними науковцями є пропозиція про ліквідацію фонду і передачу його функцій державному бюджетові. На нашу думку, вона є необґрунтованою і недоцільною, адже в цьому випадку стає можливою проблема спроможності фінансування соціального захисту безробітних, їх матеріального забезпечення та утримання державної служби зайнятості із державного бюджету.

Підтвердженням передчасності таких змін є окремі зауваження фахівців з питань соціального страхування на випадок безробіття.

По-перше, у кінцевому результаті джерела надходження коштів у бюджет ті ж, що й у зазначений фонд – податки з бізнесу. Отже реалізація зазначеної пропозиції не відзначиться на зменшенні загального податкового навантаження на бізнес, але, найпевніше, спричинить серйозні проблеми з виплатою допомоги по безробіттю і фінансуванням соціальних послуг на ринку праці. Про високу ймовірність подібних наслідків свідчить попередній досвід України щодо включення у державний бюджет Державного фонду сприяння зайнятості населення (попередника фонду страхування на випадок безробіття). Починаючи з лютого 1995 р. кошти фонду стали зараховуватися до державного бюджету і використовуватися на вирішення інших державних завдань, не властивих фондові. У той же час, рівень фінансування затверджених в установленому порядку державної і місцевих програм зайнятості різко знизився. Щомісячно зростала заборгованість фонду щодо виплати допомоги по безробіттю, що викликало обурення громадян, спричинило загострення соціально-економічного становища в країні, зокрема зростання рівня злочинності, та криміналізацію сфери зайнятості. Поновити фінансування заходів активного сприяння працевлаштуванню, подолати зазначені проблеми вдалося лише у квітні 1998 р. після повернення самоврядності Фонду.

По-друге, треба враховувати ту обставину, що наявність державної системи страхування на випадок безробіття, солідарне формування страхового фонду, прозора система залежності матеріального забезпечення безробітних від сплати внесків роботодавцями створює передумови для підвищення вимогливості до роботодавців відносно участі у соціальному страхуванні.

По-третє, фінансування допомоги по безробіттю і соціальних послуг безробітних із державного бюджету перекладає відповідальність за стан зайнятості населення та його соціальний захист у разі настання безробіття на уряд і зменшує відповідальність профспілок і роботодавців за процеси у сфері зайнятості, руйнує почуття солідарності у працівників [4, с.6].

Отже, система державного соціального страхування на випадок безробіття в Україні за час свого функціонування продемонструвала свою ефективність. Оптимізація витрат фонду на матеріальне забезпечення безробітних має здійснюватися через удосконалення системи допомоги по безробіттю за рахунок скорочення тривалості безробіття, більш коректного ставлення до визначення розміру і терміну виплати допомоги по безробіттю, посилення механізму, який би стимулював безробітних до активних дій у пошуках роботи і працевлаштування.

Список використаних джерел:

1. Баранник Л.Б., Даценко В.В., Заволока Л.О., Ткаченко Н.М. Менеджмент соціального страхування: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДФА, 2010. 204 с.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України № 1533-III від 02.03.2000 (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017). URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1533-14/
3. Кириленко О.П. Соціальне страхування: підруч. / за ред. О.П. Кириленка та В.С. Толуб'яка. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2016. 516 с.
4. Маршавін Ю.М. Особливості організації державного соціального страхування на випадок безробіття в умовах соціально-економічної нестабільності. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2014. № 4. С.4–7.